

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. rugsėjo 29 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Virgilijaus Grabinsko, Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja) ir Antano Simniškio,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal atsakovės akcinės bendrovės „Achema“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. birželio 8 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės akcinės bendrovės „Amber Grid“ ieškinį atsakovei akcinei bendrovei „Achema“ dėl suskystintųjų gamtinių dujų terminalo lėšų ir delspinigių priteisimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl suskystintųjų gamtinių dujų terminalo priedo lėšų priteisimo, valstybės pagalbos priemonės suderinamumo su Europos Sąjungos teise, teismo precedento reikšmės nagrinėjimui.
2. Ieškovė civilinėje byloje [Nr. e2-825-273/2015](#) prašė priteisti iš atsakovės 3 188 444,81 Eur (11 009 062,23 Lt) suskystintųjų gamtinių dujų terminalo (toliau – ir SGDT) priedo lėšų už laikotarpį nuo 2013 m. rugsėjo 1 d. iki 2013 m. gruodžio 31 d.; 544 980,33 Eur (1 881 708,07 Lt) delspinigių už prievolės mokėti SGDT priedo lėšas nevykdymą; 6 proc. dydžio metines palūkanas, skaičiuojamas nuo priteistos sumos už laikotarpį nuo bylos iškėlimo teisme (2014 m. kovo 7 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
3. Ieškovė civilinėje byloje [Nr. e2-1724-273/2015](#) prašė priteisti iš atsakovės 14 720 648,52 Eur SGDT lėšų už laikotarpį nuo 2014 m. gruodžio 3 d. iki 2015 m. balandžio 30 d.; 304 823 Eur delspinigių už prievolės mokėti suskystintųjų gamtinių dujų terminalo lėšas nevykdymą laikų; 6 proc. dydžio metines palūkanas, skaičiuojamas nuo priteistos sumos už laikotarpį nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, bei bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
4. Kauno apygardos teismas 2015 m. birželio 8 d. nutartimi civilines bylas [Nr. e2-825-273/2015](#) ir [Nr. e2-1724-273/2015](#) sujungė į vieną.
5. Dėl reikalavimo priteisti 3 188 444,81 Eur SGDT priedo lėšų ir 544 980,33 Eur delspinigių ieškovė nurodė, kad 2012 m. gruodžio 21 d. AB „Lietuvos dujos“ (ieškovė yra jos teisių perėmėja) ir atsakovė sudarė Gamtinių dujų perdavimo paslaugų sutartį Nr. P10/2013-01, kurioje įtvirtintos nuostatos, įpareigojančios atsakovę mokėti teisės aktų nustatyta papildomą ir neatsiejamą dedamąją prie gamtinių dujų perdavimo kainos, skirtą pagal Lietuvos Respublikos suskystintųjų gamtinių dujų terminalo įstatymą (toliau – ir SGDTI) įgyvendinamo suskystintųjų gamtinių dujų terminalo projekto sąnaudoms kompensuoti (sutarties 1.14, 1.15, 7.11, 9.6, 9.14, 9.21 punktai). Atsakovė pažeidė SGDTI 5 straipsnio 2 dalį bei Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – ir VKEKK) 2012 m. spalio 9 d. nutarimą Nr. O3-330, nes nuo sutarties sudarymo nemokėjo SGDT priedo lėšų, kaip ir nurodė ieškovė, kad Kauno apygardos teismo 2013 m. gruodžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. 2-1756-259/2013 ieškovei iš atsakovės jau yra priteistas SGDT priedas (38 234 334,97 Lt) bei 867 844,20 Lt delspinigiai už laikotarpį nuo 2013 m. sausio 1 d. iki 2013 m. rugpjūčio 31 d. Ieškovės nuomone, atsakovės pareiga mokėti SGDT priedą imperatyviai nustatyta SGDTI, VKEKK 2012 m. spalio 9 d. nutarimo Nr. O3-330 bei šalių sutarties nuostatose. Atsakovė neginčijo šių sutarties nuostatų, todėl vienašalis jos priedas nesilaikyti šių nuostatų nepanaikina jai tenkančios pareigos. Už nurodytą laikotarpį apskaičiuotų 544 980,33 Eur delspinigių dydis nustatytas sutartyje bei energetikos ministro 2012 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. 1-54.
6. Dėl reikalavimo priteisti 14 720 648,52 Eur SGDT lėšų bei 304 823 Eur delspinigių ieškovė nurodė, kad šalių 2013 m. gruodžio 31 d. sudaryta gamtinių dujų perdavimo paslaugų sutartimi Nr. P10/2014-56 atsakovė įsipareigojo teisės aktų nustatyta tvarka kartu su gamtinių dujų perdavimo paslaugų suteikimo kaina mokėti ir lėšas, skaitmenų suskystintųjų gamtinių dujų terminalo, jo infrastruktūros ir jungties įrengimo bei eksploatavimo sąnaudoms kompensuoti pagal VKEKK patvirtintą tvarką. 2014 m. gruodžio 3 d. – 2014 m. gruodžio 31 d. laikotarpiu atsakovei buvo apskaičiuota mokėtina 1 634 147,99 Eur SGDT lėšų suma, šios ji nėra sumokėjusi.
7. 2014 m. gruodžio 22 d. šalys sudarė naują gamtinių dujų perdavimo paslaugų sutartį Nr. P10/2015-59-274-15-085P677F, kuria atsakovė įsipareigojo laikytis Naudojimosi AB „Amber Grid“ gamtinių dujų perdavimo sistema taisyklėse nustatytų reikalavimų, tarp jų ir reikalavimo nustatyta tvarka mokėti SGDT lėšas visą sutarties galiojimo laikotarpį, jei tokia pareiga atsakovei bus nustatyta teisės aktais. Už 2015 m. sausio 1 d. – 2015 m. sausio 31 d. laikotarpį atsakovei apskaičiuota 3 366 506,12 Eur mokėtina SGDT lėšų suma už 2015 m. vasario 1 d. – 2015 m. balandžio 30 d. laikotarpį – 9 719 994,41 Eur mokėtina SGDT priedo suma, tačiau šių lėšų atsakovė nėra sumokėjusi. Ieškovė nurodė, kad konkretus atsakovės mokėtinų SGDT lėšų dydis nustatytas galiojančiais teisės aktais, o konkretus ieškovės apskaičiuojamas ir atsakovės turimas sumokėti SGDT lėšų dydis priklauso nuo VKEKK nutarimais nustatomų konkrečių metų lėšų dydžių atitinkamiems laikotarpiams. Kadangi didžiąją 2014 metų dalį SGDT lėšos iš gamtinių dujų perdavimo paslaugų naudotojų apskritai nebuvo

renkamos, tai 2014 m. sausio 1 d. – 2014 m. vasario 3 d. laikotarpiu ieškovė neskaiciavo atsakovei jokių SGDT lėšų ir dėl jų neteikė sąskaitų. Vėlesniam laikotarpiui jau buvo nustatyta gamtinių dujų tiekimo saugumo papildoma dedamoji prie gamtinių dujų perdavimo kainos, ji ir sudaro ieškinių prašomas priteisti SGDT lėšas.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

8. Kauno apygardos teismas 2015 m. rugsėjo 29 d. sprendimu ieškinį patenkindo, priteisė ieškovei iš atsakovės: 1) 3 188 444,81 Eur SGDT priedo lėšų, 544 980,33 Eur delspinigių, 6 procentų dydžio metines procesines palūkanas nuo 2014 m. kovo 18 d. iki 2014 m. rugsėjo 15 d. skaičiuojant nuo 3 297 245,88 Eur sumos, nuo 2014 m. rugsėjo 16 d. iki 2015 m. balandžio 7 d. – 6 procentų procesines palūkanas skaičiuojant nuo 3 522 987,78 Eur sumos, nuo 2015 m. balandžio 8 d. iki teismo sprendimo visiško įvykdymo – 6 procentų dydžio procesines palūkanas skaičiuojant nuo 3 733 425,14 Eur sumos; 2) 14 720 648,52 Eur SGDT lėšų, 304 823 Eur delspinigių, 6 procentų procesines palūkanas už 2015 m. kovo 24 d. – 2015 m. gegužės 21 d. laikotarpį skaičiuojant nuo 5 069 041,68 Eur sumos, už laikotarpį nuo 2015 m. gegužės 22 d. iki teismo sprendimo visiško įvykdymo skaičiuojant nuo 15 025 471,52 Eur sumos; 3) 18 832 Eur sumokėto žyminio mokesčio; 4) 12 000 Eur išlaidų advokato pagalbai apmokėti atlyginimo.
9. Teismas, tenkindamas reikalavimus dėl 3 188 444,81 Eur bei 14 720 648,52 Eur SGDT lėšų priteisimo, nurodė, kad atsakovės pareiga mokėti šį priedą kyla iš sudarytų sutarčių: 2012 m. gruodžio 21 d. AB „Lietuvos dujos“ ir atsakovės sudarytos Gamtinių dujų perdavimo paslaugų sutarties, galiojusios iki 2014 m. sausio 1 d., 2013 m. gruodžio 31 d. sutarties bei 2014 m. gruodžio 22 d. sutarties. Teismas pripažino nereikšmingą aplinkybę, kad atsakovė, sudarydama sutartį, vienašališku priedu nurodė nesutinkanti su sutarties punktais, nustatančiais jai pareigą mokėti SGDT priedą. Teismo nuomone, tokia atsakovės pareiga nustatyta ne tik sutartyse, bet ir teisės aktuose (SGDTĮ 5 straipsnio 2 dalis, VKEKK 2012 m. spalio 9 d. nutarimo Nr. O3-330 2 punktas). Konkretūs SGDT lėšų dydžiai aktualiais ginčui laikotarpiais buvo nustatyti VKEKK nutarimais. Teismas nurodė, kad atsakovės argumentus dėl teisės aktų, reglamentuojančių ginčo santykių, neteisėtumo paneigia Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2015 m. balandžio 3 d. nutarimas, kuriame konstatuota, jog SGDTĮ 5 straipsnio 2 dalis neprieštarauja Konstitucijos nuostatomis ir konstituciniams teisės principams.
10. Teismas pripažino nepagrįstą atsakovės prašymą stabdyti šios bylos nagrinėjimą, iki bus išnagrinėtos administracinės bylos Nr. A-2985-858/2015 ir Nr. eI-5851-208/2015, kuriose sprendžiami klausimai dėl VKEKK nutarimų, susijusių su SGDT priedu, teisėtumo pažymėjės, kad nutarimai, kuriais nustatyta SGDT priedo mokėjimo tvarka, ginčo laikotarpiu buvo galiojantys, todėl sprendžiant šį ginčą neturi įtakos jų teisėtumo tyrimas.
11. Teismas nurodė, kad sudarytose sutartyse susitarta mokėti 0,04 proc. dydžio delspinigius nuo laiku nesumokėtos SGDT lėšų sumos už kiekvieną pradelstą dieną. Atsakovės reikalavimą *ex officio* (pagal pareigas) pripažinti niekinėmis sutarčių nuostatas, įtvirtinančias pareigą mokėti delspinigius už SGDT lėšas, teismas atmetė nenustatęs tam pagrindo. Nagrinėjamam ginčui aktualia teismas pripažino aplinkybę, kad Lietuvos apeliacinis teismas civilinėje byloje [Nr. 2A-40-407/2015](#) priimta 2015 m. liepos 2 d. nutartimi jau yra pripažinęs atsakovės pareigą mokėti tiek SGDT priedą, tiek delspinigius, o šioje byloje nenustatyta prielaidų mažinti viešosiose sutartyse nurodyto delspinigių dydžio. Teismas, pasisakydamas dėl procesinių palūkanų priteisimo, nurodė ieškinių bei patikslintų ieškinių priėmimo datas, atitinkamai išskirdamas procesinių palūkanų skaičiavimo laikotarpius.
12. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal atsakovės apeliacinį skundą, 2016 m. birželio 8 d. nutartimi Kauno apygardos teismo 2015 m. rugsėjo 29 d. sprendimą paliko nepakeistą.
13. Kolegija nurodė, kad įsiteisėjusia Lietuvos apeliacinio teismo 2015 m. liepos 2 d. nutartimi jau yra patvirtinta AB „Achema“ pareiga mokėti SGDT priedą sutarties ir teisės aktų pagrindu. Savo faktinėmis aplinkybėmis tapatus ginčas dėl pareigos AB „Achema“ mokėti SGDT priedą išspręstas, Lietuvos apeliacinio teismo 2015 m. liepos 2 d. nutartis peržiūrėta kasacine tvarka (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-24-313/2016) ir palikta nepakeista. Kadangi nagrinėjamoje byloje sprendžiamas ginčas tarp tų pačių šalių, dėl to paties dalyko, iš esmės ir tuo pačiu pagrindu (skiriasi tik ginčo laikotarpis), tai jis pripažintas analogišku ginčui. O kadangi Lietuvos apeliacinis teismas 2015 m. liepos 2 d. nutartyje pasisakė tiek dėl SGDT priedo mokėjimo sutartyse ir teisės aktuose nustatymo, tiek dėl teisės aktų (ne)teisėtumo, tiek dėl valstybės pagalbos, kuri nebuvo iš anksto suderinta su Europos Komisija, tiek dėl 0,04 proc. delspinigių pagrįstumo, tai pirmosios instancijos teismas pagrįstai kaip precedentu vadovavosi jau suformuluotomis analogiškoje byloje teisės taikymo ir aiškinimo taisyklėmis (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 182 straipsnio 2 punktas).
14. Atsakovė, ginčydama SGDT priedo skolos priteisimą, nurodo tik argumentus, kad konkretus SGDT priedo dydis nenustatytas sudarytose sutartyse ir teisės aktuose, reglamentuojančiuose ginčo santykių, taip pat kad VKEKK nutarimais negalėjo nustatyti konkretus SGDT dydžio, nes šis klausimas nepatenka į jos kompetencijos ribas. Tačiau VKEKK kompetencijos apimtį bei jos priimtų nutarimų teisėtumo klausimas nepatenka į nagrinėjamos bylos ribas. Pirmosios instancijos teismas išsamiai pasisakė tiek dėl šalių sudarytų sutarčių nuostatų, tiek dėl teisinio reglamentavimo.
15. Kolegija pritarė pirmosios instancijos teismo sprendimui dėl delspinigių priteisimo, pažymėdama, kad tai, jog skiriasi apskaičiuotų delspinigių sumos, savaime nereikia, kad ginčas kilęs ne dėl tų pačių (0,04 proc. dydžio) delspinigių. Be to, precedentinėje nutartyje apeliacinis teismas vertino tiek sutarties nuostatas, tiek teisinį ginčo reglamentavimą, tiek teisinio santykio pobūdį ir pripažino, jog nėra pagrindo nustatyti aiškiai per didelį netesybų faktą. Taigi situacijos nekeičia aplinkybė, kad nagrinėjamoje byloje reikalaujamų priteisti delspinigių suma skiriasi, taip pat nagrinėjamoje byloje nenustatyta pagrindo pripažinti 0,04 proc. delspinigius aiškiai per dideliais.
16. Kolegija, įvertinusi byloje esančius procesinius dokumentus bei juose suformuluotus prašymus, teismo posėdžio garso įrašų turinį, pripažino, kad pirmosios instancijos teismas neturėjo pareigos savo iniciatyva nagrinėti ieškinių senaties taikymo klausimo, nes atsakovė tokio prašymo nebuvo pateikusi, atitinkamai nėra teisinės galimybės tokį klausimą spręsti apeliacinės instancijos teisme.
17. Kolegija atmetė kaip nepagrįstus atsakovės skundo argumentus dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 107 ir 108 straipsnių bei aktualios Europos Sąjungos teismų praktikos pirmosios instancijos teisme taikymo. Kolegija pažymėjo, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 5 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-24-313/2016](#), be kita ko, nurodė, jog Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – ir ESTT, Teisingumo Teismas) suformulavo naują taisyklę, kad nacionalinio teismo pareiga pareikalauti grąžinti visą neteisėtą (t. y. suteiktą pažeidžiant SESV 108 straipsnio 3 dalį) valstybės pagalbą nustoja egzistuoti, jeigu iki to laiko, kai nacionalinis teismas priima sprendimą, Komisija jau nusprendė, kad pagalba yra suderinama su bendrąja rinka. Kadangi sustabdymo pareigos (pareigos neteikti valstybės pagalbos, kol nėra gautas Komisijos sutikimas) tikslas – užtikrinti, kad tik suderinama pagalba gali būti įgyvendinama, šis tikslas negali būti ginčijamas, kai Komisija jau patvirtino jos suderinamumą. Be to, SESV nuostatos, reglamentuojančios pranešimo apie valstybės pagalbą pareigą, yra skirtos valstybėms narėms, bet ne privatiems subjektams – valstybės pagalbos gavėjams, todėl pastariesiems nesukuria jokių specialių pareigų. Taigi valstybės pagalbos gavėjui, kuris nepatikrina, ar apie jo gaunamą pagalbą valstybė pranešė Komisijai, vien Europos Sąjungos teisės pagrindu teisinė atsakomybė negali kilti. Tačiau ši taisyklė neužkertama kelio tokiam naudos gavėjui taikyti nacionalinės teisės normų, reglamentuojančių nesutartinę atsakomybę.
18. Kolegija netenkino prašymo nagrinėti bylą žodinio proceso tvarka, nes atsakovė nenurodė jokių išskirtinių aplinkybių savo prašymui pagrįsti. Kolegija taip pat netenkino prašymo dėl kreipimosi preliminarus sprendimo, nes neegzistuoja tam pagrindas.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

19. Kasaciniu skundu atsakovė AB „Achema“ prašo 1) kreiptis į ESTT su prašymu priimti prejudicinį sprendimą dėl nurodytų prejudicinių klausimų, 2) panaikinti Kauno apygardos teismo 2015 m. rugsėjo 29 d. sprendimą ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. birželio 8 d. nutartį ir priimti naują sprendimą – ieškovės AB „Amber Grid“ ieškinius atmesti, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

19.1. Teismai neatskleidė SGDT priedo prigimties ir rėmėsi ieškovės argumentais, kad SGDT projekto finansavimo teisinio reguliavimo atitikties ES teisei yra konstatuota Europos Komisijos 2013 m. lapkričio 20 d. sprendime byloje SA.36740 (2013/NN). Tačiau Europos Komisijos 2013 m. lapkričio 20 d. sprendimas paremtas kitokia Lietuvos Respublikos pateikta pozicija nei ta, kuri vėliau buvo formuojama nacionalinių institucijų ir su SGDT priedu susijusias bylas nagrinėjusių teismų, įskaitant Konstitucinį Teismą. Europos Komisija, 2013 m. lapkričio 20 d. sprendime vertindama SGDT priedo prigimtį, laikėsi Lietuvos Respublikos suformuotos pozicijos, kad SGDT priedas yra specialus mokestis, o ne gamtinių dujų perdavimo kainos dalis. Konstitucinis Teismas, nagrinėdamas SGDT 5 straipsnio 2 dalies, įtvirtinančios SGDT priedą, atitiktį Konstitucijai, 2015 m. balandžio 3 d. nutarimu konstatavo, kad SGDT priedas nėra valstybės vidinis mokestis, o tai yra gamtinių dujų perdavimo tarifo dalis. Taigi buvo pažeistas teisėje galiojantis bendrasis principas, draudžiantis tą patį dalyką teigti ir tuo pat metu neigti (lot. *allegans contraria non est audiendus*) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugsėjo 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-432/2008). Dėl to Europos Komisijos sprendime pateiktų įvertinimų, kad SGDT priedo prie gamtinių dujų perdavimo kainos nustatymas neprieštarauja analizuotam ES teisiniui reglamentavimui, gali būti remiamasi tik tuo atveju, jei SGDT priedo prigimtis yra aiškintina kaip kylanti iš viešosios teisės, t. y. SGDT priedas laikytinas specialia įmoka. Pažymėta ir tai, kad Konstitucinio Teismo nutarimas priimtas praėjus metams nuo Europos Komisijos 2013 m. lapkričio 20 d. sprendimo priėmimo, todėl nei atsakovė, nei kiti subjektai negalėjo numatyti, kad per šį laikotarpį kardinaliai pasikeis oficiali Lietuvos Respublikos pozicija tuo pačiu klausimu.

19.2. Pagal 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 715/2009 dėl teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo tinklais sąlygų, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1775/2005, kuris yra tiesioginio taikymo aktas, preambulės 8 punkto ir 13 straipsnio nuostatas gamtinių dujų perdavimo tarifai turi atspindėti tik tinklo operatoriaus sąnaudas ir investicijų grąžą, tarifai arba jiems apskaičiuoti naudojamasi metodikos turi būti taikomi nediskriminuojant. Taip pat 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinti Direktyvą 2003/55/EB draudžia į gamtinių dujų perdavimo paslaugos kainą įtraukti kitas nei su perdavimu susijusias išlaidas. Taigi nustačius SGDT priedą ir vertinant jį civilinės teisės kontekste, yra pažeidžiami Reglamento 715/2009 13 straipsnio 1 dalies bei Direktyvos 32 straipsnio 1 dalies, 41 straipsnio reikalavimai, nes Lietuvos Respublikoje gamtinių dujų perdavimo paslaugos naudotojai yra priversti kompensuoti su perdavimo paslauga nesusijusias išlaidas. Europos Komisija, priimdama sprendimą, šių aplinkybių nežinojo, todėl tai yra savarankiškas pagrindas pradėti Reglamento 715/2009 ir Direktyvos 73/2009/EB pažeidimo procedūrą. Kylant abejonių dėl ES teisės aktų aiškinimo, kaip draudžiančių į gamtinių dujų perdavimo kainą įtraukti su perdavimo paslauga nesusijusias sąnaudas, byloje yra pagrindas kreiptis į ESTT dėl prejudicinio sprendimo, tačiau teismai nepagrįstai atmetė tokį atsakovės prašymą. Pažymėta, kad teisiniu SGDT priedo reglamentavimu pažeisti pamatiniai teisėkūros, teisinio tikrumo, teisėtų lūkesčių, proporcingumo, skaidrumo principai.

19.3. Pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, išskyrus Sutartyse nustatytas išimtis, valstybės narės arba iš jos valstybinių įsteigčių bet kokia forma suteikta pagalba, kuri, palaikydama tam tikras įmones arba tam tikrų prekių gamybą, iškraipo konkurenciją arba gali ją iškraipyti, yra nesuderinama su vidaus rinka. Europos Komisija 2013 m. lapkričio 20 d. sprendime SGDT priedą įvertino kaip atitinkantį visus kriterijus, kurių reikia, kad nacionalinė priemonė būtų kvalifikuojama kaip valstybės pagalba pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį. Kadangi SGDT priedas yra valstybės pagalba SESV 107 straipsnio 1 dalies prasme, tai būtina vertinti šią priemonę ES teisės kontekste ir nustatyti, ar SGDT priedas yra (galėtų būti) su vidaus rinka suderinama valstybės pagalba. Europos Komisijos vertinimu dėl pasikeitusių aplinkybių nėra pagrindo remtis, todėl analizuotini Europos Komisijos vertinti priimant 2013 m. lapkričio 20 d. sprendimą kriterijai ir atsizvelgtina į pasikeitusią pačios valstybės poziciją reikšmingais teisinio reguliavimo klausimais. Atsakovės nuomone, SGDT priedas, atsizvelgiant į Konstitucinio Teismo 2015 m. balandžio 3 d. nutarime atliktą vertinimą, yra su vidaus rinka nesuderinama valstybės pagalba:

19.3.1. Pagal SESV 107 straipsnio 3 dalies c punktą vidaus rinkai neprieštarauja pagalba, skirta tam tikros ekonominės veiklos rūšių arba tam tikrų ekonomikos sričių plėtrai skatinti, jei ji netrikdo prekybos sąlygų taip, kad tai prieštarautų bendram interesui. Pagal nusistovėjusią Europos Komisijos praktiką, pagalbos priemonės, kuriomis remiamas energetikos infrastruktūros įrengimas, gali būti skelbiamos suderinamomis tiesiogiai pagal SESV 107 straipsnio 3 dalies c punktą, jeigu jos yra būtinos ir proporcingos ir jeigu teigiamas poveikis siekiant bendros svarbos tikslo nusveria neigiamą poveikį konkurencijai ir prekybai. Nors Europos Komisija priėjo prie išvados, kad SGDT priedas gali būti laikomas suderinamu su vidaus rinka, priimant šį 2013 m. lapkričio 20 d. sprendimą, nebuvo žinomos visos faktinės aplinkybės dėl to, kas mokės SGDT priedą, taip pat dėl SGDT priedo poveikio vidaus rinkai ir prekybai; be to, Lietuvos Respublika pateikė priešingus paaiškinimus dėl SGDT priedo prigimties, nei vėliau nurodė Konstitucinis Teismas. Dėl šių priežasčių nebuvo sudarytos visos galimybės Europos Komisijai tinkamai nustatyti SGDT priedo suderinamumą su vidaus rinka ir dėl to turėtų būti atliktas naujas objektyvus teisinis vertinimas.

19.3.2. SGDT priedas yra nebūtina ir neproporcinga valstybės pagalba, nes valstybė ir jos valdoma AB „Klaipėdos nafta“ turi pakankamai galimybių ir be šios priemonės užtikrinti pakankamą SGDT projekto finansavimą. SGDT vystymas galėjo būti sėkmingai ir pakankamai finansuojamas iš nuosavų ir (ar) skolintų SGDT operatoriaus AB „Klaipėdos nafta“, o ne privačių asmenų, lėšų. Byloje nenustatytas pagrindas, įrodantis, kad analizuojamu laikotarpiu turėjo būti nustatytas ir renkamas SGDT priedas. Taigi finansinė SGDT projekto finansavimo našta buvo perkelta privatiems asmenims, nors valstybė turi pakankamai galimybių kitais būdais finansuoti projektą.

19.3.3. SGDT priedu daromas itin didelis neigiamas poveikis privatiems subjektams ir prekybai tiek gamtinių dujų sektoriuje, tiek ir kituose pramonės sektoriuose. SGDT priedu siekiamą energetinio saugumo tikslą šiuo atveju nusveria neigiamas poveikis konkurencijai ir prekybai, nes šioje byloje net pusė visos laikotarpiui priskaičiuotos SGDT priedo sumos sumokėti reikalaujama iš vienos privačios įmonės. Lietuvos pasirinkta priemonė nėra tikslinga ir yra netinkama siekiamiems tikslams. Kitų ES valstybių geroji praktika patvirtina, kad visų pirma pati valstybė turėtų teikti pagalbą bendros svarbos tikslui pasiekti iš savo pačios finansavimo šaltinių, o ne perkelti tokią naštą tam tikriems privatiems subjektams. Atkreiptas dėmesys į tai, kad kiti didieji gamtinių dujų naudotojai, t. y. Lietuvos Respublikos šilumos, elektros gamybos įmonės, taip pat moka SGDT priedą, tačiau šį priedą susigražina iš galutinųjų pagamintos šilumos ir elektros energijos vartotojų, nes šios energijos kainos yra reguliuojamos VKEKK, o energijos vartotojai turi mažai galimybių atsisakyti pirkti energiją. Atsakovės produkcija yra pardavinėjama laisvos rinkos sąlygomis, todėl didelės papildomos sąnaudos dėl SGDT priedo daro atsakovę mažiau konkurencingą rinkoje.

19.3.4. SGDT priedas yra neobjektyviai selektyvus, SGDT projekto finansavimo našta paskirstoma tarp privačių subjektų neatsizvelgiant į objektyvius kriterijus. SGDT priedas privatiems subjektams apskaičiuojamas pagal Lietuvoje sunaudotų gamtinių dujų kiekį, tačiau toks apskaičiavimo būdas yra neobjektyvus. Tokiu būdu nustatant mokėtino SGDT priedo dydį, yra iškreipiama rinka, be to, proporcingumo reikalavimas nėra išlaikomas netgi tarp SGDT priedą mokančių privačių asmenų.

19.3.5. Nustačius SGDT priedą, nesiekama skatinti vartojimo, netgi priešingai, gamtinių dujų naudojimas mažėja.

- 19.4. Teismai nepagrįstai neatsižvelgė į tai, kad SGDT priedu nustatyta pagalba buvo suteikta anksčiau, nei ji suderinta su Europos Komisija, o tai yra šiurkštus SESV 108 straipsnio 3 dalies pažeidimas. Šis faktas yra užfiksuotas Europos Komisijos 2013 m. lapkričio 20 d. sprendimu, o tai lemia, kad iki suderinimo surinktas SGDT priedas turi būti panaikintas, o lėšos – gražintos šio priedo mokėtojams. Be to, po to, kai buvo priimtas Europos Komisijos 2013 m. lapkričio 20 d. sprendimas dėl valstybės pagalbos suderinimo, valstybės institucijos, kartu ir Konstitucinis Teismas, dviprasmiškai išaiškino SGDT priedo prigrįmį.
- 19.5. Teismai nevertino, kad SGDT priedu yra teikiama valstybės pagalba, kurios gavėja yra AB „Klaipėdos nafta“. Paskiriant tokią bendrovę SGDT įgyvendinimo bendrove, turėjo būti laikomasi griežtų konkurencijos apsaugos ir viešųjų pirkinių taisyklių reikalavimų, tačiau valstybė nevykdė potencialių įgyvendinimo bendrovių atrankos. Ši bendrovė buvo paskirta Vyroausybės 2010 m. liepos 21 d. nutarimu netaikant viešųjų pirkinių taisyklių ir reikalavimų, nors, atrenkant ją kaip SGDT terminalo įgyvendinimo bendrovę, privalejo būti laikomasi griežtų taisyklių ir procedūrų, kurios turėjo užtikrinti atitiktį ES konkurencijos teisei (SESV 14 straipsnis). Kadangi AB „Klaipėdos nafta“ buvo atrinkta neorganizuojant konkurso ar viešųjų pirkinių pagal ES tokiais atvejais taikomas taisykles, tai valstybės pagalba negali būti laikoma suderinama su SESV 106 straipsnio 2 dalimi.
- 19.6. Pagal nusistovėjusią ESTT praktiką, konkurencija iškreipiama, kai dėl priemonės palengvinama pagalbą gaunančios įmonės našta ir sustiprinama jos padėtis, palyginti su konkuruojančiomis įmonėmis. Pažeidimui nustatyti netgi neprivaloma įrodyti, kad ši priemonė turėjo realią įtaką valstybių narių tarpusavio prekybai ar kad realiai iškreipė konkurenciją, pakanka tokių galimybių sudarymo (žr. ESTT sprendimo byloje *Italija/Komisija*, C-372/97, 44 punktą ir sprendimo byloje *Belgija ir Forum 187/Komisija*, C-182/03 ir C-217/03, 131 punktą bei jame nurodytą praktiką). Teismai nevertino, kad Lietuvos teisiniu reguliavimu neįgyvendinamos Reglamento 715/2009 bei Direktyvos 2009/73/EB nuostatos ir nėra kuriama konkurencinga aplinka. Priešingai, gamtinių dujų sektoriuje įtvirtinama monopolija, taip pažeidžiant SESV 37 straipsnį. Be to, valstybės renkamasis SGDT priedas riboja laisvą prekių judėjimą tarp ES valstybių narių.
- 19.7. Ieškovės ir atsakovės sudarytose sutartyse įtvirtinta nei pareigos mokėti ieškovės prašomas sumas (sutarties nuostatos nukreipia į kitus teisės aktus), nei pirmosios instancijos teismo priteistas sumas. Įstatymų leidėjas nėra nustatęs konkretaus SGDT priedo dydžio, tokios kompetencijos nėra suteikę kitiems viešojo administravimo subjektams, tarp jų ir VKEKK. Tai yra nustatyta individualaus pobūdžio administraciniais aktais, dėl kurių teismai privalejo spręsti, nestabdę šių bylų, taigi teismai padarė proceso teisės normų pažeidimą. Įstatymų leidėjas suteikė teisę VKEKK patvirtinti tvarką, bet ne maksimalų ar konkretų SGDT priedo dydį SGDT (Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo 2 straipsnio 51 dalis) nesant gamtinių dujų perdavimo sistemos dalimi (Gamtinių dujų įstatymo 2 straipsnio 13, 14 punktai), įstatymo leidėjas SGDT nesuteikė VKEKK teisės nustatyti SGDT priedo kainų viršutinių ribų. Gamtinių dujų įstatymo 9 straipsnio 1 dalyje apibrėžtame baigtiniame sąraše nesant SGDT paslaugų, VKEKK nutarimais atlikta tai, ko VKEKK netur kompetencijos atlikti, taigi pažeistos Lietuvos Respublikos energijos įstatymo 9 straipsnio 7 dalis, 19 straipsnio 1 dalis, Gamtinių dujų įstatymo 2 straipsnio 13, 14, 24, 51 dalys, SGDT 5 straipsnio 2 dalis. Atsakovė prašė teismo sustabdyti šią bylą, iki administracinio teismo bus išnagrinėtos bylos Nr. A-2985-858/2015 ir Nr. eL-5851-208/2015 dėl VKEKK nutarimų teisėtumo, tačiau teismas prašymo netenkino ir lakoniškai nurodė, kad nutarimai nėra panaikinti ir netrukdo nagrinėti bylos.
- 19.8. Teismai netyrė ir nevertino atsakovės argumentų dėl aiškiai per didelių delpinigių. Ieškovė reikalauja 544 980,33 Eur delpinigių nuo 3 188 444,81 Eur SGDT lėšų sumos, tuo tarpu nuo keturis kartus didesnės 14 720 648,52 Eur SGDT lėšų sumos reikalaujama beveik du kartus mažesnės delpinigių sumos (304 823 Eur). Teismai nevertino, kad už šioje byloje ieškovės prašomą priteisti laikotarpį iki bylos išnagrinėjimo pirmosios instancijos teisme atsakovė jau buvo sumokėjusi 5 000 654,11 Eur SGDT priedo lėšų, o 2015 m. gruodžio 31 d. sumokėjo likusias SGDT priedo lėšas. Kasacinio teismo jurisprudencijoje yra aiškiai apibrėžiama esminė netesybų paskirtis konstatuojant, kad netesybos yra nukreiptos į minimalių kreditoriaus nuostolių atlyginimą ir negali būti kreditoriaus pasipelnymo šaltinis bei negali leisti nukentėjusiai šaliai piktnaudžiauti savo teise ir nepagrįstai praturtėti kitos šalies sąskaita (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. spalio 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-378/2005](#); 2007 m. kovo 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-85/2007; kt.). Teismas turi ne tik teisę, bet ir pareigą kontroliuoti, ar nustatomos netesybos nėra neprotingai didelės, o sąžiningumo ir protingumo principų sutartiniam santykiams taikymas, neleidžiant vienam asmeniui (kreditoriui) nepelnytai praturtėti dėl neprotingo dydžio netesybų, yra viešasis interesas, kurį teismas turi įgyvendinti *ex officio* (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. lapkričio 15 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-413/2006](#)). Ieškovė apskritai nepatiria jokių nuostolių dėl SGDT lėšų nesurinkimo, nes jas renka ne sau, o AB „Klaipėdos nafta“, kuri nėra įtraukta į procesą.
- 19.9. VKEKK 2012 m. spalio 9 d. nutarimu Nr. O3-294 patvirtinto Suskystintų gamtinių dujų terminalo, jo infrastruktūros ir jungties įrengimo bei eksploatavimo sąnaudoms ar jų daliai kompensuoti skirtų lėšų administravimo tvarkos aprašo 4.3 punkte nustatyta, kad SGDT lėšos yra skirtos taip pat SGDT lėšų administravimo sąnaudoms, šiuo atveju ieškovės sąnaudoms, padengti. Bylinėjimosi išlaidos taip pat yra ieškovės sąnaudoms, įtrauktos į SGDT priedą. Teismai nepagrįstai kartu su SGDT priedu priteisė ir į šį priedą įskaičiuotas bylinėjimosi išlaidas. Taigi ieškovės turėtos bylinėjimosi išlaidos yra atlygintos dvigubai, o tai prieštarauja kompensacinei bylinėjimosi išlaidų atlyginimo instituto paskirčiai ([CPK 93](#), 98 straipsniai) ir faktiškai išskia nepagrįstą ieškovės praturtėjimą.
20. Ieškovė AB „Amber Grid“ atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti, taip pat atmesti prašymą kreiptis į ESTT dėl prejudicinio sprendimo priėmimo. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 20.1. Bylą nagrinėję teismai nustatė, kad atsakovės pareiga mokėti SGDT priedą kyla iš gamtinių dujų perdavimo sutarčių bei jomis priimto atsakovės įsipareigojimo mokėti teisės aktais nustatytą SGDT priedą. Pirmosios instancijos teismas išsamiai pasisakė tiek dėl ginčo sutartyse, tiek dėl teisės aktuose nustatytos pareigos mokėti SGDT priedą, pažymėdamas, kad mokėtino SGDT priedo dydis yra nustatytas vadovaujantis teisės aktų nuostatomis. Europos Komisijos sprendimas yra įsiteisėjęs ir galiojantis, o pagal SESV 278 straipsnį skundo dėl ginčijamo akto pateikimas nestabdo tokio akto galiojimo, todėl teismai pagrįstai vadovavosi šiuo sprendimu. Apeliacinis teismas, tenkindamas atsakovės prašymą, kreipėsi į Konstitucinį Teismą dėl SGDT reguliavimo teisėtumo ištyrimo. Konstitucinis Teismas 2015 m. balandžio 3 d. nutarimu, be kita ko, konstatavo, kad SGDT 5 straipsnio 2 dalis ir ja nustatytas SGDT priedas Konstitucijai neprieštarauja; pripažino, kad SGDT priedo reguliavimas atitinka Konstituciją, pamatinius jos principus, kad tai yra ne valstybės nustatytas mokestis, o užmokestis prie gamtinių dujų perdavimo kainos, kurį turi mokėti visi besinaudojantys gamtinių dujų sistema; taip pat pripažino, kad SGDT priedo, kaip SGDT finansavimo šaltinio, reglamentavimas yra suderinamas su ES teise. Be to, dėl atsakovės pareigos mokėti SGDT priedą jau yra išspręsta galutinė ir neskundžiama Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 5 d. nutartini civilinėje byloje [Nr. 3K-3-24-313/2016](#). Būtent dėl šios priežasties apeliacinės instancijos teismas pagrįstai pripažino, kad ankstesne tarp šalių nagrinėta byla buvo galutinai išspręstas tas pats ginčas, skiriasi tik jo laikotarpiai.
- 20.2. Atsakovė kasaciniame skunde bando remtis naujais argumentais bei nenagrinėtomis aplinkybėmis (dėl tariamo SGDT priedo reguliavimo prieštaravimo ES teisės principams (teisėtų lūkesčių, proporcingumo, skaidrumo, teisės į nuosavybę principams) bei tariamai juos pagrindžiančiomis faktinėmis aplinkybėmis). Ieškovė, remdamasi [CPK 347 straipsnio](#) 2 dalimi, prašo naujų aplinkybių nenagrinėti. Be to, dalis atsakovės nurodomų aplinkybių yra susijusios išimtinai su byloje nedalyvaujančių asmenų (Lietuvos Respublikos ir (ar) AB „Klaipėdos nafta“ ir (ar) VKEKK) teisėmis ir (ar) pareigomis interesais. Tačiau su į bylą neįtrauktų asmenų teisėmis ir pareigomis susijusios aplinkybės negali būti nagrinėjamos ([CPK 266](#) straipsnis).
- 20.3. Valstybės institucijų pozicija dėl SGDT dedamosios yra vienoda ir atitinka Europos Komisijos sprendimą. Nors atsakovė išsamiai nurodė tariamų valstybinių institucijų vertinimų prieštaravimus, tačiau nepagrindė, kokias teisės taikymo klaidas padarė apeliacinės instancijos teismas. Todėl šie argumentai bylai neaktualūs. Pažymima ir tai, kad Lietuvos Respublikos institucijos bei Europos Komisija pateikia bendrą SGDT dedamosios vertinimą, tarp šių pozicijų nėra prieštaravimo. Konstitucinis Teismas bei Europos Komisija pripažino,

kad SGDT įrengimo ir eksploataavimo veikla yra visuotinės ekonominės svarbos paslauga ir ES valstybės narės turi didelę veiksmų laisvę teikdamos, pavesdamos teikti ar organizuodamos kuo labiau vartotojų poreikius atitinkančias paslaugas. Tokiu atveju atsakovė turėjo pareigą įrodyti, kad, nepaisant ES valstybės narės suteiktos didelės veiksmų laisvės, ES teisės pažeidimas yra akivaizdus, tačiau tokių aplinkybių neįrodė. Pažymėta, kad argumentų dėl tariamo SGDT priedo reguliavimo prieštaravimo ES teisės principams atsakovė šioje byloje nekėlė, šie argumentai nebuvo nagrinėti nei žemesnės instancijos teismų, todėl jų pateikimas kasaciniame skunde prieštarauja [CPK 347](#) straipsnio 2 daliai. Be to, SGDT reguliavimo atitikties ES teisės principams apskritai nėra šios bylos nagrinėjimo dalykas.

- 20.4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 5 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-24-313/2016](#) pasisakyta dėl teismų kompetencijos spręsti Europos Komisijos sprendimu suderintos valstybės pagalbos susigrąžinimo klausimą, kuris analogiškais teisiniais pagrindais ir argumentais keliamas ir šioje byloje. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai vadovavosi šioje nutartyje suformuluotais paaiškinimais dėl Europos Sąjungos valstybės pagalbos taisyklių taikymo. Europos Komisijos sprendimu patvirtinus SGDT priedo pavidalą AB „Klaipėdos nafta“ teikiamos valstybės pagalbos suderinamumą SESV 107 ir 106 straipsnių pagrindu, šis Europos Komisijos sprendimas kartu pašalina pagal SESV 108 straipsnio 3 dalį nacionaliniams teismams kylančią pareigą išieškoti SGDT priedo pavidalą suteiktą valstybės pagalbą. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nurodė, kad SESV 108 straipsnio 3 dalies pažeidimas nesuponuoja pareigos išieškoti SGDT priedo iš AB „Klaipėdos nafta“. Šiuo atveju SGDT priedo pavidalą suteikta valstybės pagalba Europos Komisijos sprendimu buvo pripažinta suderinama su vidaus rinkos reikalavimais. Būtent dėl tokio sprendimo SESV 108 straipsnio 3 dalyje įtvirtintos pareigos pažeidimas nesuponuoja teismų pareigos išieškoti valstybės pagalbos iš AB „Klaipėdos nafta“ ir (arba) grąžinti SGDT priedo atsakovei. Pažymėta ir tai, kad Europos Komisija turi išimtinę kompetenciją vertinti pagalbos suderinamumą su vidaus rinkos reikalavimais, o Europos Komisijos sprendimų dėl pagalbos suderinamumo negali peržiūrėti nacionaliniai teismai ir (ar) ESTT, priimdami prejudicinį sprendimą.
- 20.5. AB „Klaipėdos nafta“ paskyrimas SGD terminalo operatore atitinka SESV 106 straipsnio 2 dalyje nustatytos išimties bei viešųjų pirkimų Direktyvos 2004/18/EB reikalavimus. Europos Komisija turi išimtinę kompetenciją vertinti valstybės pagalbos suderinamumą su vidaus rinkos reikalavimais, atitinkamai, jos sprendime padarius išvadą dėl SGDT priedo pavidalą suteiktos valstybės pagalbos suderinamumo pagal SESV 106 straipsnio 2 dalį, toks Europos Komisijos sprendimas nacionaliniame teisme negali būti peržiūrimas. Be to, Europos Komisijos sprendime buvo išsamiai nagrinėjamas klausimas dėl AB „Klaipėdos nafta“ paskyrimo vykdyti SGDT operatorės funkcijas atitiktis viešųjų pirkimų Direktyvos 2014/18/EB reikalavimams ir nurodyta, kad paskiriant SGDT valdytoją Lietuvos veiksmams atitikti Direktyvos 2004/18/EB nuostatų reikalavimus. SGDT dedamoji nemonopolizuoja rinkos ir neiškraipo konkurencijos neribojia laisvo prekių judėjimo tarp ES valstybių narių.
- 20.6. Ieškovės nuomone, nėra pagrindo kreiptis į ESTT dėl prejudicinio sprendimo priėmimo. Atsakovė prašo kreiptis į ESTT su prašymu priimti prejudicinį sprendimą byloje, atsakant į daugybę klausimų, susijusių su pagrindais, kuriais AB „Achema“ ginčija SGDT priedo teisėtumą. Toks prašymas yra nepagrįstas, nes: 1) tiek Konstitucinis Teismas, tiek Lietuvos Aukščiausiasis Teismas jau sprendė labai panašius AB „Achema“ prašymus ir konstatavo, jog nėra pagrindo kreiptis į ESTT; 2) ESTT prejudicinio sprendimo procedūroje negali būti ginčijami Europos Komisijos priimti sprendimai; 3) prašymas nesusijęs su šios civilinės bylos nagrinėjimo dalyku ir išeina už kasacijos ribų.
- 20.7. Teismai neturėjo pareigos stabdyti bylos nagrinėjimo dėl VKEKK nutarimų teisėtumo klausimo. Dėl analogiškų priežasčių (VKEKK nutarimų ginčijimo administraciniuose teismuose) atsakovė prašė stabdyti ir pirmą tarp šalių nagrinėtą civilinę bylą, tačiau Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nurodė, kad šiuo atveju, kai ieškovė reikalauja priteisti SGDT lėšas, neegzistuoja [CPK 163 straipsnio 3](#) punkte nustatytas pagrindas stabdyti civilinės bylos nagrinėjimą. Be to, teismai neturėjo pareigos spręsti dėl VKEKK nutarimų teisėtumo, nes atsakovė šioje byloje nebuvo pareiškusi reikalavimų dėl VKEKK nutarimų pripažinimo neteisėtais, šie reikalavimai yra priskirti administracinių teismų kompetencijai.
- 20.8. Skundžiamuose teismų sprendimuose nebuvo nukrypta nuo teismų praktikos dėl delspinigių priteisimo. Ieškovė ir atsakovė delspinigių dydį nustatė 2013 m. ir 2015 m. sutartyse, todėl apeliacinės instancijos teismas pagrįstai priteisė tokio dydžio netesybas, kokios buvo nustatytos sutartyse. Be to, nagrinėjamu atveju neegzistuoja pagrindai mažinti delspinigius.
- 20.9. Atsakovės argumentai, kad neva ieškovės patiriamos bylinėjimosi išlaidos yra kompensuojamos iš paties SGDT priedo, yra nepagrįsti ir neįrodyti. Skunde nurodomame VKEKK 2012 m. spalio 9 d. nutarime Nr. O3-294 nenustatyta, kad į SGDT priedo administravimo sąnaudas yra įskaičiuojamos bylinėjimosi išlaidos, patirtos dėl priverstinio bylinėjimosi dėl SGDT priedo išieškojimo. Tačiau net jei tokios išlaidos sudarytų dalį ieškovės, kaip SGDT lėšų administratorės sąnaudų, tai nereikėtų, kad bylinėjimosi išlaidos neturi būti priteisiamos iš pralaimėjusios šalies tais atvejais, kai ieškovė yra priversta kreiptis į teismą dėl skolos nemokant priteisto SGDT priedo. Pažymėta ir tai, kad nei [CPK](#) 79, 93 straipsniuose, nei teismų praktikoje nėra nurodyta išimčių, galinčių būti pagrindu atleisti pralaimėjusią bylą šalį nuo bylinėjimosi išlaidų atlyginimo laimėjusiai šaliai. Tokia taisyklė galioja nepriklausomai nuo to, iš kokių šaltinių gautomis lėšomis (skolintomis, nuosavomis ar pan.) laimėjusi šalis yra padengusi savo patirtas bylinėjimosi išlaidas.
21. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2017 m. sausio 10 d. nutartimi sustabdė civilinės bylos Nr. e3K-3-22-469/2017 pagal atsakovės AB „Achema“ kasacinį skundą nagrinėjimą, iki bus priimtas galutinis procesinis sprendimas Europos Sąjungos Bendrajame Teisme (bylos Nr. T-417/16). Minėta byla T-417/16 buvo užvesta UAB „Achemos grupė“ ir AB „Achema“ Europos Sąjungos Bendrajame Teisme padavus ieškinį dėl 2013 m. lapkričio 20 d. Komisijos sprendimo C(2013) 7884/final, kuriuo Lietuvos bendrovei „Klaipėdos nafta“ suteikta valstybės pagalba) pripažinta suderinama su vidaus rinka, panaikinimo.
22. Minėtame ieškinyje buvo įrodinėjama, kad: i) Komisija neįvykdė savo pareigos pradėti oficialią tyrimo procedūrą pagal SESV 108 straipsnio 2 dalį – buvo teigiama, kad Komisija ginčijamame sprendime rėmėsi tik Lietuvos valdžios institucijų pateikta informacija, nesiimdama veiksmų, reikalingų atitinkamai Lietuvos rinkai išsamiai ir nešališkai apžvelgti; ii) Komisija neteisingai įvertino investicines pagalbos priemones ir jų suderinamumą su vidaus rinka SESV 107 straipsnio 3 dalies c punkto prasme; iii) Komisija neteisingai taikė bendrojo ekonominio intereso paslaugų sistemą, kad pripažintų pagalbą suderinama su vidaus rinka pagal SESV 106 straipsnio 2 dalį.
23. Europos Sąjungos Bendrasis Teismas 2019 m. rugsėjo 12 d. sprendime atmetė ieškinį. Sprendimas grindžiamas šiais esminiais argumentais:
- 23.1. Komisija turėjo Lietuvos Respublikos 2013 m. spalio 28 d. pranešime pateiktą informaciją, 2013 m. spalio 29 d. papildomą informaciją ir savo atliktą dujų rinkos Europos Sąjungoje tyrimą, pateiktą dokumente „Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui: Energetikos infrastruktūros prioritetai 2020 m. ir vėlesniam laikotarpiui – Integruoto energetikos tinklo planas“ (COM/2010/0677/final). Komisija išnagrinėjo Lietuvos dujų asociacijos paduotame skunde pateiktą informaciją dėl valstybės pagalbos priemonių, kurioms taikomas ginčijamas sprendimas. Komisija taip pat turėjo informaciją, pateiktą 2012 m. rugsėjo 27 d. laiške, kurį pačios pareiškėjos jai nusiuntė dėl nagrinėjamų valstybės pagalbos priemonių, todėl Teismas laikė, kad Komisijos turėtos informacijos pakak o sprendimui priimti. Kiek tai susiję su argumentais, jog Komisija neatsižvelgė į AB „Achema“ SGD terminalą, Teismas nurodė, kad „Achemos grupė“ laiku neatkreipė Komisijos dėmesio į savo SGD terminalo statybos projektą, jis nebuvo paminėtas ir Lietuvos dujų asociacijos pateiktame skunde. Teismas atmetė argumentus, kad Komisija neatsižvelgė į faktines ar teises aplinkybes, kurios galėjo būti jai pateiktos per administracinę procedūrą, tačiau nebuvo pateiktos, nes ji neprivalo savo iniciatyva ir remdamasi prognozėmis svarstyti, kokia informacija galėjo būti jai pateikta.
- 23.2. Dėl argumentų, jog Komisijos atliktas SGD terminalo pajėgumo tyrimas buvo neišsamus (nepakankamas), Teismas palaikė Komisijos argumentus, kad Lietuvos gamtinių dujų poreikis šiuo atveju sudarė 0,9–1,5 mlrd. kub. m per metus, kad mėnesinis

suvartojimas skyrėsi žiemą ir vasarą. Žiemos mėnesiais 11 mln. kub. m per dieną pajėgumai kartu su Latvijoje esančioje Inčiukalnio saugykloje laikomomis dujomis galėtų užtikrinti bazinį dujų poreikį Lietuvoje nepriklausomai nuo „Gazprom“ 11 mln. kub. m per parą poreikis atitinka 4 mlrd. kub. m per metus. Teismas nurodė, kad Komisijos sprendime remiantis konkrečiais duomenimis paaiškinta, jog SGD terminalas galėtų užtikrinti kasdienį bazinį poreikį žiemą.

23.3. Ginčijamomis pagalbos priemonėmis buvo siekiama teisėto bendro intereso tikslo, t. y. užtikrinti dujų tiekimo saugumą Lietuvoje. Komisija manė, kad pagalbos priemonės buvo būtinos ir tinkamos šiam tikslui pasiekti. Teismas pažymėjo, jog Komisija analizavo keletą alternatyvių SGD terminalui priemonių, tačiau padarė išvadą, kad nė viena iš jų neužtikrina Lietuvai tokio paties tiekimo saugumo lygio. Teismas iš esmės pritarė Komisijos nuomonei, kad pagalbos priemonės buvo būtinos ir tinkamos šiam tikslui pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos rinka be valstybės paramos nebūtų leidusi sukurti ir finansuoti projekto, galinčio užtikrinti tiekimo saugumą, neatsižvelgiant į tai, kad dujų kainos Lietuvoje yra vienos didžiausių Europos Sąjungoje. Teismas taip pat atmetė argumentus dėl AB „Achema“ SGD terminalo, nes jis buvo skirtas tik jos pačios poreikiams tenkinti.

23.4. Pasisakydamas dėl viešųjų pirkimų procedūrų laikymosi, Bendrasis Teismas nurodė, kad, atsižvelgiant į Lietuvos dujų rinkos pobūdį, projektą gali įgyvendinti tik nuo vienintelio dujų tiekėjo šioje rinkoje nepriklausomas subjektas tiek korporatyviniu, tiek ekonominiu lygmeniu. Jeigu aptariamam projektui būtų taikoma viešųjų pirkimų procedūra, kiltų rizika, kad šis tiekėjas konkurso metu arba vėliau užmezgdamas ryšius su pasirinktu subjektu galėtų daryti įtaką šio subjekto elgesiui rinkoje. Lietuvos valstybė galėjo pagrįstai nuspręsti, kad operatorius turi būti kontroliuojamas valstybės ir jam turi būti taikomos tam tikros saugumo sąlygos, o AB „Klaipėdos nafta“ šias sąlygas atitiko. Teismas manė, kad nė viena iš alternatyvių priemonių neužtikrina atitinkamų valstybės narių esminių interesų apsaugos.

24. Teisingumo Teismas 2021 m. balandžio 29 d. sprendimu byloje *UAB „Achemos Grupė“ ir AB „Achema“ prieš Europos Komisiją*, C-847/19 P, išnagrinėjo UAB „AchemosGrupė“ ir AB „Achema“ apeliacinį skundą dėl Bendrojo Teismo 2019 m. rugsėjo 12 d. sprendimo (bylos Nr. T-417/16) ir šį skundą atmetė.

25. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. birželio 1 d. nutartimi atraujintas civilinės bylos pagal atsakovės AB „Achema“ kasacinį skundą nagrinėjimas.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl Suskystintųjų gamtinių dujų terminalo priedo teisėtumo, valstybės pagalbos priemonės suderinamumo su Europos Sąjungos teise ir teismo precedento reikšmės nagrinėjamam ginčui

26. Konstitucinis Teismas 2006 m. kovo 28 d. nutarime byloje Nr. 33/03 išaiškino, kad Konstitucijoje įtvirtinta bendrosios kompetencijos teismų instancinė sistema turi funkcionuoti taip, kad būtų sudarytos prielaidos formuoti vienodai (nuosekliai, neprieštarinčiai) bendrosios kompetencijos teismų praktikai. Tokios pat (analogiškos) bylos turi būti sprendžiamos taip pat, t. y. ne sukuriant naujus teismo precedentes, konkuruojančius su esamais, bet paisant jau įtvirtintų. Bendrosios kompetencijos teismų susisaistymas savo pačių sukurtais precedentais (sprendimais analogiškose bylose) bei žemesnės instancijos bendrosios kompetencijos teismų susaistymas aukštesnės instancijos bendrosios kompetencijos teismų sprendimais (precedentais tų kategorijų bylose) neišvengiamai suponuoja tai, kad teismai turi vadovautis tokia atitinkamų teisės nuostatų (normų, principų) turinio, taip pat šių teisės nuostatų taikymo samprata, kokia buvo suformuota ir kokia buvo vadovaujama taikant tas nuostatas ankstesnėse bylose, *inter alia* (be kita ko), anksčiau sprendžiant analogiškas bylas. Konstitucinis Teismas 2007 m. spalio 24 d. nutarime byloje Nr. 26/07 yra nurodęs, kad teismų precedentai yra teisės šaltiniai – *auctoritate rationis*; remiamasis precedentais yra vienodos (nuoseklios, neprieštaringos) teismų praktikos, kartu ir Konstitucijoje įtvirtinto teisingumo principo, įgyvendinimo sąlyga.

27. Teismų precedentų reikšmė atskleista ne tik Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje, bet ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje. Kasacinis teismas nuosekliai pabrėžia teismų pareigą laikytis savo pačių ar aukštesnės instancijos teismų analogiškose ar iš esmės panašiose bylose sukurtų precedentų, taip užtikrinant teismų praktikos nuoseklumą ir nuspėjamumą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 3 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-286-313/2019](#) 35 punktą). Taip pat kasacinio teismo praktikoje ne kartą pažymėta, kad teismams sprendžiant bylas precedento galią turi tik tokie ankstesni teismų sprendimai, kurie buvo sukurti analogiškose bylose, t. y. precedentas taikomas tik tose bylose, kurių faktinės aplinkybės yra tapčios arba labai panašios į tos bylos, kurioje buvo sukurtas precedentas, faktinės aplinkybės ir kurioms turi būti taikoma ta pati teisė, kaip toje byloje, kurioje buvo sukurtas precedentas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. spalio 25 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-362-701/2017](#) 22 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką; 2021 m. kovo 10 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-23-313/2021](#) 29–30 punktus).

28. Atsakovė, nesutikdama su bylą nagrinėjusių teismų išvada dėl jai tenkančios pareigos mokėti SGDT priedą, kasaciniame skunde kelia klausimus dėl SGDT priedo teisėtumo, jo kaip valstybės pagalbos suderinamumo su Europos Sąjungos vidaus rinkos reikalavimais, SGDT priedo reguliavimo prieštaravimų Europos Sąjungos teisės principams, SESV 108 straipsnio 3 dalyje nustatytos procedūrinės taisyklės pažeidimo ir dėl to kylančių teisinių padarinių taikymo, delspinigių pagal sutartį dydžio pagrįstumo.

29. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai konstatavo, kad nagrinėjamoje byloje sprendžiamas šalių ginčas dėl atsakovės pareigos mokėti SGDT priedą ir delspinigių ginčo šalių, ieškinio pagrindo ir dalyko, taikytinos teisės aspektais yra analogiškas anksčiau išnagrinėtai bylai (skiriasi tik laikotarpiai, už kuriuos prašoma priteisti skolą), kuri buvo užbaigta Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 5 d. priėmus galutinę ir neskundžiamą nutartį (civilinės bylos [Nr. 3K-3-24-313/2016](#)), todėl pagrįstai vadovavosi nurodyta kasacine nutartimi kaip precedentine.

30. Pirmesnėje civilinėje byloje, kurioje buvo sprendžiamas šalių ginčas dėl atsakovės AB „Achema“ pareigos mokėti SGDT priedą už laikotarpį nuo 2013 m. sausio 1 d. iki 2013 m. rugpjūčio 31 d., Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2016 m. vasario 5 d. nutartimi [Nr. 3K-3-24-313/2016](#) paliko nepakeistą Lietuvos apeliacinio teismo 2015 m. liepos 2 d. nutartį [Nr. 2A-40-407/2015](#), kuria visiškai tenkintas ieškinys atsakovei dėl SGDT priedo ir delspinigių priteisimo. Minėtoje byloje teismai vertino tiek šalių sutarties nuostatas, tiek teisinį reglamentavimą ir padarė išvadą, jog šalių sudarytos sutarties galiojimo laikotarpiu Lietuvos Respublikos teisės aktais buvo nustatyta atsakovės, kaip gamtinių dujų sistemos naudotojos, pareiga mokėti SGDT priedą bei ieškovės, kaip perdavimo sistemos operatorės, pareiga surinkti ir administruoti šį priedą. Teismai pažymėjo, kad pareiga atsakovei kaip gamtinių dujų sistemos naudotojai mokėti SGDT priedą kyla teisės aktų pagrindu – SGDTĮ 5 straipsnio 2 dalimi, kuria remdamasi VKEKK 2012 m. spalio 9 d. nutarimu Nr. O3-294 3, 6.1 punktu, 2012 m. spalio 26 d. nutarimo Nr. O3-330 2 punktu nuostatomis nustatė mokėtiną SGDT priedo dydį. Pažymėtina, kad apeliacinės instancijos teismas aptariamoje byloje

kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti SGDT reguliavimo atitiktį Konstitucijai. Konstitucinis Teismas 2015 m. balandžio 3 d. nutarimu pripažino, kad SGDT 5 straipsnio 2 dalyje nustatytas reguliavimas neprieštarauja konstituciniam valdžių padalijimo principui, Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 23 straipsniui, 67 straipsnio 15 punktui ir 127 straipsnio 2 ir 3 dalims.

31. Atsakovė, nesutikdama su šioje byloje priimtais teismų sprendimais, pakartotinai kvestionuoja SGDT reglamentavimo suderinamumą su ES teise, joje įtvirtintais teisėkūros, teisinio tikrumo, teisėtų lūkesčių, proporcingumo, skaidrumo principais bei Europos Komisijos 2013 m. lapkričio 20 d. sprendimo teisėtumą ir pagrįstumą. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2016 m. vasario 5 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-24-313/2016](#) dėl tapačių atsakovės keltų klausimų jau sprendė remdamasis Europos Sąjungos teisės nuostatomis ir jas aiškinančia ESTT praktika.
32. Kasacinis teismas ankstesnėje byloje nurodė, kad pagal Europos Sąjungos teisę Europos Komisijos ir valstybių narių nacionalinių teismų kompetencijos užtikrinant SESV 107 ir 108 straipsnių nuostatų laikymąsi yra aiškiai atskirtos ir papildančios viena kitą (ESTT 2007 m. gruodžio 18 d. sprendimas byloje *Cedilac SA prieš Minist?re de l'Economie, des Finances et de l'Industrie*, C-368/06, 37–39 punktai). Pagrindinė Komisijos funkcija – patikrinti valstybės pagalbos priemonių suderinamumą su vidaus rinka. Pagalbos priemonės ar pagalbos sistemos suderinamumo su bendrąja rinka vertinimas priklauso išimtinai Komisijos, veikiančios kontroliuojant Bendrijos teismams, kompetencijai (žr. ESTT 1996 m. liepos 11 d. sprendimo byloje *SFEI ir kiti* C-39/94, 42 punktą; 2007 m. liepos 18 d. sprendimo byloje *Ministero dell'Industria, del Commercio e dell'Artigianato prieš Lucchini SpA*, C-119/05, 52 punktą). Komisijos sprendimai yra privalomi ir saisto visas valstybės nares, kuriai jie yra skirti, institucijas bei pareigijus, įskaitant teismus, todėl Komisijos įvertintos aplinkybės ir dėl jų padarytos išvados negali būti revizuojamos (ESTT 1987 m. gegužės 21 d. sprendimas byloje *Albako Margarinefabrik Maria von der Linde GmbH & Co. KG prieš Bundesanstalt für landwirtschaftliche Marktordnung*, C-249/85, 17 punktas) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-24-313/2016, 21–23 punktai).
33. Europos Komisija 2013 m. lapkričio 20 d. sprendime įvertino valstybės taikytas priemones dviem sritims, kurios finansuojamos iš SGDT priedo: 1) terminalo ir jo jungties su dujų tinklu pastoviųjų eksploatavimo sąnaudų dengimui; 2) investicinėms sąnaudoms, kurių nėra galimybės padengti iš kitų šaltinių. Komisija 2013 m. lapkričio 20 d. sprendime konstatavo, kad SGDT priedas, kiek jis apima su investicijomis susijusias sąnaudas, yra suderinamas su vidaus rinka pagal SESV 107 straipsnio 3 dalies c punktą (Europos Komisijos 2013 m. lapkričio 20 d. sprendimo 192 punktas). Komisija nusprendė, kad SGDT priedu pagrįsta veiklos pagalba dėl terminalo operatoriaus eksploatavimo išlaidų kompensavimo atitinka 2012 m. VESP (visuotinės ekonominės svarbos paslaugos) bendrųjų nuostatų sąlygas, todėl yra suderinama su vidaus rinka pagal SESV 106 straipsnio 2 dalį (Europos Komisijos 2013 m. lapkričio 20 d. sprendimo 266 punktas).
34. 2013 m. lapkričio 20 d. Europos Komisijos sprendimu, kaip patvirtinančiu SGDT priedo, kaip valstybės pagalbos, teisėtumą (suderinamumą su Europos Sąjungos teise), pagrįstai rėmėsi ankstesnę bylą nagrinėję teismai, atmesdami atsakovės atsikirtimus. Teisėjų kolegija pažymi, kad Europos Komisijos 2013 m. lapkričio 20 d. sprendimas galioja ir šiuo metu, jo teisingumas patvirtintas įsiteisėjusiu Europos Sąjungos Bendrojo Teismo 2019 m. rugsėjo 12 d. sprendimu. Dėl to kasacinio skundo argumentai, kuriais iš naujo keliamas klausimas dėl SGDT priedo prigimties, jo kaip valstybės pagalbos suderinamumo su ES teisės aktais, Europos Komisijos sprendimo vertinimo suderinant valstybės pagalbą, atmetami kaip nepagrįsti.
35. Atsakovė kasaciniame skunde teigia, kad, Europos Komisijai 2013 m. lapkričio 20 d. sprendime padarius išvadą, jog suteikiant pagalbą buvo pažeista SESV 108 straipsnio 3 dalyje nustatyta procedūrinė taisyklė (iš anksto nesuderinus pradėta teikti valstybės pagalba), valstybės pagalbos teikimas turi būti laikomas neteisėtu ir iki suderinimo surinktas SGDT priedas turi būti panaikintas, o surinktos lėšos grąžintos jo mokėtojiui. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad į šį atsakovės argumentą jau atsakyta ankstesnėje byloje, pagrindo daryti kitokią išvadą nei precedentinėje nutartyje nėra.
36. Kaip nurodyta Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 5 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-24-313/2016](#), ESTT praktikoje buvo laikomasi pozicijos, kad valstybės pagalbos priemonė SESV 107 straipsnio 1 dalies prasme, kuri įgyvendinama pažeidžiant su SESV 108 straipsnio 3 dalimi susijusius įsipareigojimus, yra neteisėta, o Komisijos sprendimas, kuris pripažįsta pagalbą, apie kurią nepranešta, suderinama su bendrąja rinka, neteisėta *a posteriori* įgyvendinančių priemonių, kurios buvo neteisėtos, nes buvo priimtose pažeidžiant Europos Bendrijos steigimo sutarties 88 straipsnio 3 dalies (dab. SESV 108 straipsnio 3 dalis) paskutiniame sakinyje nustatytą draudimą (ESTT 2006 m. spalio 5 d. sprendimas byloje *Transalpine Ölleitung in Österreich GmbH ir kiti prieš Finanzlandesdirektion für Tirol ir kt.*, C-368/04, 40 ir 41 punktai). Tačiau ESTT praktika aptariamoje srityje vėliau buvo išplėta byloje CELF, kurioje ESTT Didžioji kolegija suformulavo naują taisyklę, kad nacionalinio teismo pareiga pareikalauti grąžinti visą neteisėtą (t. y. suteiktą pažeidžiant SESV 108 straipsnio 3 dalį) valstybės pagalbą nustoja egzistuoti, jeigu iki to laiko, kai nacionalinis teismas priima sprendimą, Komisija jau nusprendė, kad pagalba yra suderinama su bendrąja rinka. Kadangi sustabdymo pareigos (pareigos neteikti valstybės pagalbos, kol nėra gautas Komisijos sutikimas) tikslas – užtikrinti, kad tik suderinama pagalba gali būti įgyvendinama, šis tikslas negali būti ginčijamas, kai Komisija jau patvirtino jos suderinamumą (ESTT 2008 m. vasario 12 d. sprendimas byloje *Centre d'exportation du livre français (CELF) ir Ministre de la Culture et de la Communication prieš Société internationale de diffusion et d'édition (SIDE)*, C-199/06, 49 punktas) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-24-313/2016, 31–32 punktai).
37. Kasaciniame skunde nurodoma ir tai, kad apeliacinės instancijos teismas netyrė ir nevertino atsakovės argumentų bei įrodymų dėl aiškiai per didelių delspinigių, faktiškai pasirėmė kitoje byloje padarytomis išvadomis dėl netesybų dydžio pagrįstumo, neatsižvelgdamas į tai, kad ankstesnėje byloje priteista mažesnė delspinigių suma. Teisėjų kolegija šį atsakovės argumentą atmeta kaip nepagrįstą.
38. Minėtoje ankstesnėje civilinėje byloje [Nr. 2A-40-407/2015](#) Lietuvos apeliacinis teismas 2015 m. liepos 2 d. nutartimi išsprendė tų pačių šalių ginčą dėl SGDT priedo ir delspinigių priteisimo pagal tą pačią 2012 m. gruodžio 21 d. sutartį už laikotarpį nuo 2013 m. vasario 26 d. iki 2013 m. rugsėjo 17 d. Nagrinėjamoje byloje reikalavimas priteisti SGDT priedą bei delspinigius pareikštas pagal tą pačią sutartį, tik dėl kito laikotarpio (nuo 2013 m. rugsėjo 1 d. iki 2013 m. gruodžio 31 d.), ir atitinkamai kitas 2013 m. gruodžio 31 d. ir 2014 m. gruodžio 22 d. šalių sudarytas sutartis, kuriose nustatyti analogiško dydžio (0,04 proc.) delspinigiai už kiekvieną uždelstą dieną sumokėti SGDT priedą.
39. Lietuvos apeliacinis teismas 2015 m. liepos 2 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 2A-40-407/2015](#) išsamiai ištyrė sutarties nuostatas, teisinį reglamentavimą, įvertino šalių teisinio santykio pobūdį, atsakovės argumentus dėl nepagrįstai didelių sutartyje nustatytų 0,04 proc. delspinigių, taip pat argumentą, jog ieškovė neįrodinėjo patirtų nuostolių dydžio, bei padarė išvadą, jog netesybos nėra aiškiai per didelės. Kadangi ginčas kilęs dėl tokio paties dydžio delspinigių, tai nagrinėjamoje byloje teismai galėjo remtis ankstesnėje byloje padaryta išvada dėl netesybų dydžio pagrįstumo ir neturėjo pagrindo iš naujo tirti bei vertinti priteistinių delspinigių dydžio vien dėl to, jog skyrėsi nesumokėta SGDT priedo suma, nuo kurios skaičiuojami 0,04 proc. delspinigiai, ir laikotarpis, už kurį apskačiuotos netesybos.
40. Kasaciniame skunde teigiama, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai rėmėsi Lietuvos apeliacinio teismo 2015 m. liepos 2 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 2A-40-407/2015](#) padaryta išvada dėl delspinigių, nes minėtoje byloje pažymėta, jog atsakovė apskritai nebuvo sumokėjusi jokių SGDT lėšų, tačiau nagrinėjamu atveju iki bylos išnagrinėjimo pirmosios instancijos teisme atsakovė sumokėjo 5 000 654,11 Eur SGDT priedo lėšų, o 2015 m. gruodžio 31 d. sumokėjo likusias SGDT priedo lėšas. Be to, analizuojant VKEKK 2014 m. lapkričio 20 d. nutarimo nuostatas teigiama, kad ieškovė apskritai nepatyrė jokių nuostolių, netgi priešingai, turėjo SGDT priedo lėšų pervirši. Teisėjų kolegija pažymi, kad šiais atsakovės argumentais yra pateikiamos naujos aplinkybės, kuriomis nebuvo remiamasi bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme, jų netyrė ir dėl jų nepasisakė nei pirmosios, nei apeliacinės instancijos teismas. Kasacinis teismas yra saistomas teismų nustatytų aplinkybių, todėl šis skundo argumentas negali būti nagrinėjamas kasaciniame procese ([CPK 347 straipsnio](#) 2 dalis).

41. Kasacinio skundo teiginiai dėl bylinėjimosi išlaidas reglamentuojančių proceso teisės normų taikymo yra deklaratyvūs ir nepagrindžia atitikties [CPK 346 straipsnio](#) 2 dalyje nurodytiems bylos peržiūrėjimo kasacine tvarka kriterijams.
42. Kasaciniame skunde atsakovė nurodė, kad kasacinis teismas turėtų kreiptis prejudicinio sprendimo į ESTT dėl jos skunde iškeltų Europos Sąjungos teisės klausimų, kuriais grindžiamas SGDT ir Europos Komisijos sprendimo dėl valstybės pagalbos suderinamumo teisėtumas ir pagrįstumas. Konkrečių prašymo dėl prejudicinio sprendimo klausimų atsakovė nesuformulavo. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad prašymu kreiptis į ESTT dėl prejudicinio sprendimo priėmimo atsakovė iš esmės siekė peržiūrėti Europos Komisijos sprendime padarytas išvadas dėl SGDT, kaip valstybės pagalbos, teisėtumo; Europos Sąjungos Bendrajam Teismui ir Teisingumo Teismui peržiūrėjus Komisijos sprendimo pagrįstumą ir teisėtumą, toks atsakovės prašymas neteko aktualumo.
43. Apibendrinama išdėstytus argumentus teisėjų kolegija konstatuoja, kad byloje nenustatyta pagrindo pakeisti ar panaikinti skundžiamą procesinį sprendimą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

44. Pagal [CPK](#) 93 straipsnio 1 dalį šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. Pagal [CPK](#) 98 straipsnio 1 dalį šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, teismas priteisia iš antrosios šalies išlaidas už advokato ar advokato padėjėjo, dalyvavusių nagrinėjant bylą, pagalbą, taip pat už pagalbą rengiant procesinius dokumentus ir teikiant konsultacijas. Dėl šių išlaidų priteisimo šalis teismui raštu pateikia prašymą su išlaidų apskaičiavimu ir pagrindimu. Šios išlaidos negali būti priteisiamos, jeigu prašymas dėl jų priteisimo ir išlaidų dydį patvirtinantys įrodymai nepateikti iki bylos išnagrinėjimo iš esmės pabaigos.
45. Atmetus kasacinį skundą, iš atsakovės ieškovės naudai priteistinas bylinėjimosi išlaidų atlyginimas, o atsakovės turėtos bylinėjimosi išlaidos nėra atlygintinos.
46. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio (toliau – ir Rekomendacijos) (2015 m. kovo 19 d. įsakymo Nr. 1R-77 redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.) 1 punkte nustatyta, kad šios rekomendacijos nustato civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalų dydį.
47. Ieškovė prašo priteisti 7216,05 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimą ir pateikia 2016 m. rugpjūčio 31 d. ir 2016 m. rugsėjo 30 d. PVM sąskaitas faktūras, pagrindžiančias jos patirtas kasaciniame teisme bylinėjimosi išlaidas. Kadangi ieškovės advokato pagalbai apmokėti patirtų išlaidų suma viršija Rekomendacijose nustatytą maksimalų dydį, todėl prašoma bylinėjimosi išlaidų atlyginimo suma sumažinti ir ieškovei iš atsakovės priteistina 1271,60 Eur (748 Eur x 1,7) turėtų išlaidų atlyginimo (Rekomendacijų 7 ir 8.14 punktai).
48. Kasacinis teismas turėjo 2,61 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. rugsėjo 9 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu). Kadangi ši suma yra mažesnė nei minimali valstybei priteistina bylinėjimosi išlaidų suma (Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. lapkričio 7 d. įsakymas Nr. 1R-261/1K-355 „Dėl minimalios valstybei priteistinos bylinėjimosi išlaidų sumos nustatymo“, redakcija, galiojanti nuo 2020 m. sausio 23 d.), tai procesinių dokumentų įteikimo išlaidų atlyginimas valstybės naudai nepriteistinas ([CPK 96 straipsnio](#) 6 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. birželio 8 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti iš atsakovės akcinės bendrovės „Achema“ (j. a. k. 156667399) ieškovei akcinei bendrovei „Amber Grid“ (j. a. k. 303090867) 1271,60 Eur (vieną tūkstantį du šimtus septyniasdešimt vieną Eur 60 ct) išlaidų advokato teisei pagalbai kasaciniame teisme atlyginimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai   Virgilijus Grabinskas

Sigita Rudėnaitė

Antanas Simniškis